II.

Prusa ad Olympum montem sita.

Prusa urbs ad Olympum montem in regione Bithyniae fontibus calidis celeberrima sita, haud ita antiquo tempore, quo pleraeque urbes Bithyniae, condita esse videtur. Ut autem, quae exstant de origine et conditione eius testimonia componemus, vix credibilia Strabo [1]) enarrat, Prusiam antiquum Bithyniae regem, Croesi aetate eam condidisse, id quod parum probabile esse, e Memnonis loco, ubi illam regionem ipsam, in qua Prusa sita erat, a Nicomede I. Bithyniae demum adjectam esse, legimus. [2]) Neque e Ctesiae loco in Photii excerptis cf. Indica c. 10 „ὁμοίως καὶ ἐν Αἴτνῃ καὶ Προύσῃ ἀνάγεται πῦρ" aliquid certi de Prusae urbis aetate colligi poterit. Primum enim, ne minimum quidem exstat indicium, Olympum, aut alium montem Prusae vicinum ignes ejecisse, deinde autem illa verba ipsa nonnisi in libris inferioris notae excerptorum Photii, neque in Ctesia ipso leguntur. Certe quidem e Strabonis loco id solum colligi poterit, fortasse Croesi aetate in ea regione, in qua postea Prusa condita est, antiquam quandam urbem sitam fuisse, nisi omnino verba Strabonis corrupta esse statuerimus. Utcunque autem haec sunt, Plinius maior et Dio Chrysostomus rhetor, cui utpote civi Prusano summa fides habenda est, Prusam ad Olympum non antem annum 190 a. Chr. n. conditam esse consentiunt. Quum enim Dio [3]) Prusam recentiore demum aetate, Plinius Prusia rege ab Hannibale eam exstructam esse enarret, probabile videtur, eam intra annos 190—183 a. Chr. n., quod temporis spatium Hannibal in Bithynia commoratus fuisse videtur, a Prusia, Hannibale sive suasore, sive adjuvante conditam fuisse, ad quam sententiam ipsam et numi imaginem Prusiae I. exhibentes nos remittunt. [4]) Si quid autem suspicari licebit, ideo in regione montana et montibus ipsis munita a Prusia et Hannibale condita est, ut receptaculum esset in summis periculis.

Quaenam autem sortes Prusae sub sequentibus Bithyniae regibus fuerint, in scriptorum silentio parum constat. Anno autem 74 a. Chr. n., quo Nicomedis III (vel IV) testamento Bithynia Romanis relicta est [5]) et Prusam a publicanis Romanis exhaustam esse, ex iis, quae de conditione

---

[1]) Strabo XII, p. 564. „Προῦσα δὲ ἐπὶ τῷ Ὀλύμπῳ ἵδρυται τῷ Μυσίῳ πόλις εὐνομουμένη, τοῖς τε Φρυξὶν ὅμορος καὶ τοῖς Μυσοῖς κτίσμα Προυσίου τοῦ πρὸς Κῦρον πολεμήσαντος."

[2]) Memnon p. 723 et 736 Scholia ad Apoll. Rhod. 2, 462. Croesi aetate nonnisi regnum Thynorum exstitit.

[3]) Dio Chrys. 43, p. 317 Plin. H. N. 32, 43.

[4]) Mionnet Suppl. V, p. 226 n. 1335 ff.

[5]) Vell. Paterc. II, 4, 1. App. Mithr. 7. Eutrop. 6, 5, 1. Ampelius lib. mem. 34, 3. Drumann Geschichte Roms IV, 315.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Bithynicarum urbium illa ipsa aetate nota sunt apparet.[1]) Quamquam enim iam anno sequenti copiae Mithridatis Magni Prusam occupaverunt, anno 682 Ponticis copiis pulsis, Romani redierunt.[2])

Quod autem ad statum et conditionem Prusae urbis hac ipsa aetate attinet, neque a Q. Pompejo Bithynico, qui Bithyniam in provinciae formam redegit, neque a Lucullo, qui in urbes nonnullas beneficia contulit, libertatis ant immunitatis privilegio donata fuisse videtur, quum nomen Papirii Carbonis[3]), proconsulis Romani, in numis eius legatur, nec omnino scriptores eam a iure provinciali ceterarum urbium exemtam fuisse, enarrent. Augusti autem aetate, qui res Asiae et Bithyniae accuratius ordinavit, Prusam in meliorem statum pervenisse, tum ex iis, quae apud Dionem[4]) in universum de hac re leguntur, tum ex Strabonis[5]) loco apparet, quo ipso bonas urbis instituta et leges notari, vix est quod moneam, quamvis quaenam illae fuerint, constitui non possit. Neque insequenti aetate a Dionis Chrysostomi avo, qui apud (Claudium?) imperatorem plurimum valebat, libertatem Prusanis impetratam esse Kuhnio[6]) credam, quum in loco Dionis,[7]) quo Kuhnius in hanc sententiam seductus fuisse videtur, nonnisi id legatur, avum Dionis de impetranda libertate Prusanorum cogitavisse. Si quid autem video, Prusa usque ad Trajanum imperatorem majori dioecesi Nicaeae, sive Nicomediae erat adjecta,[8]) neque ante hanc aetatem iurisdictionem propriam ei fuisse, Schoenemanno[9]) concedendum erit, quum dioeceseos iura Trajano demum imperatore Prusanis donata esse Dio[10]) satis aperte significet.

Quod autem ad iura dioeceseos ipsa attinet, Prusani inde a Traiani aetate propria iurisdictione, quae magistratibus et decurionibus delata fuisse videtur, utebantur, nec non vicinis pagis et oppidulis Prusae ius dictum esse statui poterit.[11]) Qua re autem ipsa necessarium factum est, ut bule, centum decurionibus sive buleutis augeretur[11]) quibus singula et bina millia denariorum in aerarium inferenda fuisse, a Plinio docemur. Quum autem et ea oppida, quae Prusae vicina erant, in hanc civitatem ipsum contribuerent, Prusanorum opes brevi temporis spatio eximie augebantur.[12]) Praeter magistratus autem buleutas, et concionem populi Traiani aetate ali-

---

[1]) Memn p. 723, 736. Cic. epp. ad Dio 13, 9, cf. Marquardt III, 1, p. 242.

[2]) Dio Cass. 54, 7.

[3]) G. Papirus Carbo a. u. c. 697—699 Bithyniae praefuit cf. Eckhel d. n. II, 432. Mionnet déscr. des méd. II, 479. Pighii annales ad a 696, cf. Sanclement Mus. Sancl. II, 4, 269.

[4]) „Προῦσα δὲ ἐπὶ τῷ Ὀλύμπῳ πόλις εὐνομουμένη."

[5]) Emil Kuhn Beiträge zur römischen Verfassungsgesch. p: 57.

[6]) Dio or. 44, p 196 R. ὁ γοῦν πάππος ὁ ἐμός εἰ ἐπὶ πλεῖον ἀπώνατο τῆς φιλίας τοῦ τότε αὐτοκράτορος, ἀλλὰ μὴ βραχὺς παντελῶς ἐγένετο ὁ χρόνος, διενοεῖτο ὥς φασιν, ἐλευθερίαν τῇ πόλει λαβεῖν cf. 45 p. 203.

[7]) Dio 40, p. 175.

[8]) Schoenemann p. 83.

[9]) Dio 40, p. 175. „καὶ μὴν τὸ νῦν συμβεβηκὸς περὶ τὴν ἡμετέραν πόλιν — κνίζει τοὺς ἄλλους πάντας, ὅτι δὴ τὰς δίκας ὑμεῖς ἀποδέχεσθε καὶ παρ' ὑμῖν αὐτοὺς ἀνάγκη κρίνεσθαι cf. 44, p. 199 R. ταῦτα γὰρ νῦν ὑμᾶς ἐπιτηδεύοντας πλέον ὀνήσει καὶ τοῦ πλήθους τῶν βουλευτῶν καὶ τοῦ παρ' ὑμῖν πράγματα ἄγεσθαι καὶ τοῦ προσοδόν τινα χρημάτων ἔξωθεν ὑμῖν ὑπάρξαι καὶ τῆς ἐλευθερίας αὐτῆς, ἐὰν — τούτου τύχητε ποτε cf. 45, p. 207. 48, p. 237.

[10]) (cf. Dio 40, p 175.)

[11]) Plin. X, 112. Dio 45, p. 201.

[12]) cf. Dio 44, p. 199 R. Plin. 113. Dio 45, p. 211. De officiis decurionum cf. Roth de re municipali et Marquardt III. p. 365 ff. cf. Plin X, 81.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quid veluisse e Dionis orationibus in ecclesia habitis apparet[1]) e Dione colligo. Quamvis autem saepius concio populi apud Prusanos commemoretur, Trajani aetate cives nonnisi venia a praeside provinciae impetrata, a magistratu sive a proconsule ipso convocati conveniebant.[2]) Quam praecisa autem et deminuta omnino jurisdictio magistratuum et concionum fuerit, e Dionis caussa apparet, quum Asclepiades magistratus Plinio, tum temporis praesidi provinciae eam referret[4]), qui Trajano eam dijudicandam reliquit. Dioecesi enim instituta, proconsul Romanus Prusae, ut in aliis majoribus Bithyniae urbibus conventus habuit[4]), in quibus omnes caussas graviores a proconsule, tractatas, tributa et vectigalia exacta nec non pecuniam publicam excussam esse vix est, quod moneam. Quod autem ad tributa attinet Prusanis, utpote juri provinciali additis nec ullo libertatis et immunitatis privilegio exemtis tributa soli et capitis solvenda fuisse, e statu et conditione urbium subjectarum consequitur.

Quando autem haec dioeceseos jura a Trajano Prusanis tributa sint, difficile est dijudicatu, id tamen suspicari licet, jam antequam Plinius proconsule Bithyniam regeret, Prusanos iis usos fuisse, quum apud Plinium quidem nulla novae dioeceseos mentio inveniatur. Iam autem ante Plinii adventum statim post reditum Dionis ex longiore exilio Prusae dioecesin constitutam esse Dionis loco[5]) concludo. Si quid autem video Dio ipse imprimis effecit, ut Prusanis haec nova jura a Trajano donarentur, quum saepius ille in orationibus in patria habitis, indigitet, se adjuvante Prusam in meliorem conditionem pervenisse.[6]) Fortasse autem Rufo Vareno praeside illa

---

[1]) Hos autem magistratus et bulcutas in concione populi χειροτονίᾳ electos esse, quamquam plerumque in ceteris Bithyniae civitatibus a censoribus legebantur e Dione apparet cf. or. 44, 45, 47 Plin. X, 112, 113 Dio 45 p. 207.

[2]) Dio 45, 211. τότε δ᾽ οὖν τοῦ ἡγεμόνος — καὶ συναγαγόντος ἐκκλησίαν οὐ προειδότος ἐμοῦ 48, p. 236 πρῶτον μέν, — τῷ κρατίστῳ Οὐαρηνῷ δεῖ χάριν ἡμᾶς εἰδέναι καὶ διὰ τὴν ἄλλην προθυμίαν ἣν ἐπιδέδεικται πρὸς τὴν πόλιν καὶ ὅτι βουλομένοις ἡμῖν ἐκκλησιάσαι πάλιν ἐφῆκεν οὐ μόνον ἑτοίμως ἀλλὰ καὶ ἡδέως.

[3]) Plin. X. Cum Prusae ad Olympum vacarem Asclepiades magistratus indicavit appellatum me a Claudio Eumolpo. Cum Coccejanus Dion in bule adsignari civitati opus eaius curam egerat vellet, tum Eumolpus adsistens Flavio Archippo dixit, exigendam esse rationem operis, antequam reipublicae traderetur, quod aliter, fecisset ac debuisset cf. Dio 50 περὶ τῶν ἔργων ἐν βουλῇ.

[4]) Plin. l. c. Marquardt III, 1 p. 265. Num Asclepiades archon fuerit, dijudicari nequit, quum magistratus nominetur neque de singulari officio eius aliquid addatur.

[5]) Dio 45, p. 203. cf. Dionis vitam a Valesio in emendationum libro c. I. enarratam. Kayser ad Philostrat. vit. soph. p. 172 Emperius de exilio Dionis (Brunsvigae p. 5—7).

[6]) Dio 45, p. 202, 204, 211; sq. Dionem a Nerva venia redeundi in patriam impetrata, circa annum 98—99 rediisse e loco Dionis 45 p. 202 „τελευτήσαντος δὲ ἐκείνου (Domitiano mortuo) καὶ τῆς μεταβολῆς γενομένης ἀνῆειν μὲν πρὸς τὸν βέλτιστον Νέρβαν ὑπὸ δὲ νόσου χαλεπῆς κατασχεθεὶς ὅλον ἐκεῖνον ἐζημιώθην τὸν καιρόν, ἀφαιρεθεὶς αὐτοκράτορος φιλανθρώπου κ᾽ἀμὲ ἀγαπῶντος καὶ πάλαι φίλου“ apparet quamvis gravi morbo detentus non statim venia redeundi uti posset. Sed non minus autem quam Nervae, Trajani familiaritate Dionem usum fuisse, adeo ut in consessum vehiculi saepe illum admitteret et ad eum conversus haec dicere soleret »quid loquaris, inquit, nescio: Ceterum te amo non minus, quam me ipsum:“ Philostratus refert. cf. Vales. Dion. vit Num vero Dio Chrysostomus rhetor idem fuerit, qui a Plinio Dio Coccejanus Plin 81, 82 exhibetur, etsi minus ad nostram rem pertineat, mihi tamen certissimum esse videtur. Quodsi enim statuemus, librum epistularum C. Plinii et Trajani non subditium esse, id quod contra Heldium prolegg. ad librum epp. X, Schweidnitz 1833, et Kayserum ad Philostrati vit. soph. p. 172 ff., qui totum hunc librum spurium et interpolatum esse statuunt, alio loco idoneis argumentis comprobabo, valde Valesii arridet sententia, Dionem rhetorem a Nerva Coccejano imperatore nomen Coccejani duxisse, quum summam inter Dionem et Nervam intercessisse familiaritatem, e loco supra adscripto cf. Dio 45, p 202 apparent. Quum autem Dio Chrysostomus se accusatum esse significet quod porticus in thermis et ergasteria aedificaverit cf. or. 46, p. 216 „ὅτι νὴ Δία τὰς στοὰς ἐπὶ τῶν θερμῶν ᾠκοδόμηκα καὶ ἐργαστήρια τοῦτο γάρ ἐστιν, ὅ φασιν ἔνιοι ἀδικεῖσθαί ὑπ᾽ ἐμοῦ τὴν πόλιν“ quae optime cum Plinii epistula 81 — »As-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Prusanis contigisse e Dionis loco et titulo mutilato, in quo Varenus patronus Prusae propter merita in Prusanos eximie laudatur, mihi suspicandum esse videtur. [1])

Quamquam autem Prusa Trajani aetate juribus ei tributis magna incrementa cepit, conditio ejus interna neutiquam felicissima fuisse videtur. Ut enim de libertate, quam vehementer Prusani appetebant, non impetrata, taceam, cives ipsi adeo inter se dissidebant, ut Dion saepius missis simultatibus ut concordes fierent, eos adhortaretur. [2]) Imprimis autem Prusa urbs eranis, sive hetaeriis, vexata fuisse videtur, de quibus ipsis, quid statuendum sit, Plinius Trajanum interrogavit. [3]) His autem haetariis factum esse videtur, ut, quum haud ita diu, antequam Plinius Bithyniae praeesset, proconsul quidam Romanus graviter in Prusanos animadverteret [4]) et Dio ipse accusaretur, cui fortasse et Christianam doctrinam crimini datam esse e Dionis loco intra adscripto colligo.

Quam eximia autem Dio Prusanis prospexerit, non tantum ex his, quae modo de Dione et de nova Prusae conditione enarravi, sed etiam aliis Dionis orationibus comprobatur. Impetratis enim dioeceseos juribus, non tantum operam ille navavit, ut cives concordes fierent, sed

---

clepiades magistratus indicavit appellatum me a Claudio Eumolpo. Cum Coccejanus Dion in bule adsignari civitati opus, cuius curam egerat, vellet, tum Eumolpus adsistens Flavio Archippo dixit, exigendum esse a Dione rationem operis, antequam reipublicae traderetur« etc. congruunt, his ipsis Kaysero et Emperio p. 5, refutatis »Coccejanum« agnomen Dionis Chrysostomi fuisse, mihi satis probabile videtur. Quae si recte disputavi, epistulas 81 et 82. ad Dionem Chrysostomum jure meo retuli. Vix autem est cur moneam, erravisse Kayserum, qui quum Dionem a Nerva nomen Coccejani, quod nonnisi in Plinii epistulis 81 et 82 occurrit, recte statuerit, totum Plinii et Trajani epistularum librum cum Heldio subditium esse, opinatur. Ex tota autem hac disputatione id etiam redundat, Dionem orationem 46 eo tempore, quo Plinius in provincia Bithynia versatus est circa annum 109—110 p. Chr. n. habuisse cf. Marquardt zur Statistik der römischen Provinzen 1854, p. 3.

[1]) Dio 48, p. 236 πρῶτον μέν, ὦ ἄνδρες τῷ κρατίστῳ Οὐαρηνῷ δεῖ χάριν ἡμᾶς εἰδέναι καί διὰ τὴν ἄλλην προθυμίαν, ἣν ἐπιδέδεικται πρὸς τὴν πόλιν, καὶ ὅτι βουλομένοις ἡμῖν ἐκκλησιάσαι πάλιν ἐφῆκεν cf. Marini Atti del fratri Arvali II tab LVIII, p. 767. Kuhn Beiträge zur röm. Verfassungsg, p. 76 Nullo pacto autem Schoenemanno p. 30 credam, Pomponium Rufum Varenum fortasse jam Domitiano imperatore Bithyniam provinciam sortitum esse, quod ex Dionis oratione, in qua Rufus Varenus praeses provinciae laudatur, apparet, Prusam jam dioeceseos iura, quae a Trajano ei tributa erant, obtinuisse. Si quid autem video, Pomponius Rufus Varenus nonnisi perpaucos annos ante Plinium Bithyniae praefuit cf. Plin. IV, 9, VII, 10, neque ante Julium Bassum sed post illum, ut recte Marquardtus III, 1 p. 150 statuit, in Bithyniam missus est. Aliter statuit Mazochius Kalend. Neap. II, 373, cf. Masson vita Plinii p. 136. Schoenemann l. c.

[2]) Dion 48, p. 241 cf. 44, 192.

[3]) Plin. X, 96, 93 et 33. »Sed meminerimus, provinciam istam et praecipue eas civitates ejusmodi factionibus esse vexatas.

[4]) Dio 43, p. 192 „ἡ δ' ἐμὴ γραφὴ μείζων καὶ γενναιοτέρα σχεδὸν ἦν, κορυφαία τις, ὡς ἔοικεν· Ἀδικεῖ Δίων, τοὺς μὲν θεοὺς μὴ τιμῶν, μήτ' ἐν θυσίαις, μήτ' ἐν ὕμνοις καταλύων τὰς πατρίους ἑορτάς, ἀναπείσας δὲ ἡγεμόνα πονηρὸν ὥστε τὸν μὲν δῆμον βασανίσαι καὶ ἐξελάσαι ὅσους ἂν δύνηται πλείστους — συμπράττων δὲ καὶ νῦν ἅπαντα τῷ τυραννήσαντι τοὺς θεοὺς καὶ ὅπως ἐκεῖνος καλῶς ἀγωνιεῖται καὶ κατὰ κράτος παραλήψεται τὰς πόλεις καὶ τοὺς δήμους — κατασκευάζων.“ Christianam doctrinam jam ante Trajani aetatem in Bithyniam propagatam esse, e priore Petri apostoli epistola circa annum 64 conscripta I. 1, Πέτρος ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκλεκτοῖς παρεπιδήμοις διασπορᾶς Πόντου — καὶ Βιθυνίας suspicor (cf. Huther Comm. Vorr. p. 23) Deinde autem e Plinii et Trajani epistulis celeberrimis 116 et 117 hoc consequitur, quum nonnisi, sensim nova doctrina incrementa capere potuerit. Iam autem antequam Plinius Bithyniae praeesset, Patricium episcopum Prusae ad Olympum a Julio Basso proconsule necatum esse, satis constat cf. Mazochi Cal. Neapol II, 354—389, neque a veri specie abhorret Julium Bassum eundem ἡγεμόνα πονηρὸν fuisse, quem Dio reprehendit. Etsi autem non satis constet, quo anno Bassus Bithyniam rexerit, e Plinii epistulis IV, 9 V, 20, VI, 29, X, 56 id quidem apparet, eum circa annum 96 sive 97 in Bithyniam missum esse, id quod alio loco accuratius comprobabo. Aliter de Basso Mazochius in comm. ad Calend. Neapol II, 373 et Schoenemannus p. 32 statuunt.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

etiam ut pecuniae publicae bene administrarentur, quas antea male collocatas fuisse, ipse enarrat.[1]) Deinde autem, ut Prusae urbis externa facies novis aedificiis ornaretur, ei cordi fuisse, quo factum est, ut postea accusaretur non tantum in orationibus ejus, sed etiam apud Plinium legimus.[2])

His de interna Prusae conditione enarratis, nonnulla de externis Prusanorum rebus Trajani aetate adjicienda sunt. Cum plerisque Bithyniae urbibus Prusanos commercio conjunctos fuisse, non tantum e viis ad illas munitis, sed etiam inde colligi poterit, quod cives Prusani ab aliis Bithyniae urbibus civitate donabantur.[3]) Imprimis autem Prusanis cum Apamensibus arctam quandam vicissitudinem intercessisse e Dionis orationibus, quibus concordiam inter Prusam et Apameam, brevi antequam Plinius Bithyniae provinciae praeesset dissolutam, restituit[4]) consequitur. Ut autem nonnulla ex illis afferam, laudat Dio in oratione Prusa habita Apamenses, quod eximia uterentur civitate, neque iisdem, quibus ceterae Bithynicae urbes, juribus tenerenter. Primum autem concordiam cum Apamensibus restituendam esse, quod ipsi per portum illorum suas merces emitterent aliasque cum Prusanis, qui ligno et aliis rebus quibus Prusa abundaret, uterentur, commutarent. Deinde autem Apamenses confines, ad quos quotidie, sit commeatus, connubiis civitate et communibus festorum[5]) cum Prusanis conjunctos esse. Ita odio Prusanorum sedato, Dio similiter Apameae in concione locutus, gratiam inter utramque urbem reconciliavit.[6])

Quaenam autem post Trajani aetatem sortes Prusanorem fuerint, vix in scriptorum silentio et titulorum inopia constitui poterit.[7]) Septimio autem Severo imperatore iis neocoratum tributum esse, e numo, in quo templum hexastylum apparet, suspicandum esse videtur[8]) quem honorem et postea Prusanis saepius contigisse e numis Caracallae et Juliae Maesae apparet.[9]) Bithynia deinde anno 259 a Gothonibus vastata[10]) et Prusam opes suas amisisse, conjicere licebit, quamquam non funditus eam tum eversam esse, inde consequitur, quod in posteriore Bithyniae divisione provinciae Ponticae primae[11]) adjecta est.

---

[1]) Dio 48, p. 236 et 237. Perperam Valesius, Doeringius, Schoenemannus, alii epistulas X, 17, 18, 70 et 71 huc referunt cf. Prusias ad mare.

[2]) Plin. 81, 82. cf. Dio 46 p. 216. Quamvis autem Dionem absolutum esse, verisimile sit, hanc novem caussam eum permovisse arbitror, ut iterum patria relicta, Romam rediret Haec si recte suspicatus sum, statui poterit, Dionem inde ab anno 97 sive 98 cf. Dio 45 p. 202 quo patriam rediit usque ad annum 110 Prusae vixisse. Ad hoc autem tempus ipsum orationes Dionis 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 49, 50 et 51 e mea computatione referendas esse, inde consequitur.

[3]) Dio Chrysostomus non tantum ab Apamensibus sed etiam a Nicomedensibus civitate donatus erat cf. 41 p. 181, cf. 38, p. 129, cf. Dio 170 R.

[4]) Si quid video, certamen de propompia in communibus ludis in Deorum sive imperatoris cultum celebratis inter utramque urbem exortum erat.

[5]) Dio 40 cf. imprimis p. 173. Refutatur hoc loco Marquardtus III, 1 p, 154 ab Hadriani demum aetate communia festorum in Bithynia fuisse, suspicatus.

[6]) Dio 41 p. 182 et 183. Dio se ipsum civem Apamensem esse enarrat, quum pater ipsius ab Apamensibus civitate donatus sit. Q. Pompejus urbibus Bithyniae permiserat, ut, quos vellent, dum ne quem earum civitatum quae in Bithynia erant, cives sibi adscriberent. Sed longa consuetudine lex Pompeja aboleverat cf. Plin X, 113 et 114.

[7]) cf. Boeckh. C. I. II, 3717—22: Mionnet Supplement V, p. 226.

[8]) Krause urbes neocorae p. 34.

[9]) Mionnet l. c. p. 229 n. 1353 ff.

[10]) Zosim I, 31. Treb. Gt c. 6. Clinton fasti Rom. p 282.

[11]) Hierocl. itin. vet. ed. Wesseling p 692. Boecking not. dign. p. 132.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf